

Svartelis

TRENER: Militærets rekrutteringsverktøy vekker ikke mer enn irritasjon blant venstreorienterte studenter. FOTO: APF/SCANPIX

Hvor er det politiske engasjementet?

Indignert, jeg?

Jan Grue
**TANKEN
SOM TELLER**

I forbindelse med Philip Roths nyeste bok, «Indignation», direkteoverførte man et intervju med forfatteren til universitetsbokhandler rundt omkring i USA – Berkeley inkludert. Bildet kom i rykk og napp, men lyden fløt godt av gårde, og i en times tid ble Roth kontinuerlig oppfordret til å gjøre det han tidligere har sagt at man for enhver pris bør unngå: Forklare seg om litteratur.

«Indignation» utspiller seg under Koreakrigen, og tar – delvis – opp kontrasten mellom en frontlinje som var vel så brutal som Vietnamkrigen, og en

«Vietnam var unn-taket, ikke den nye regelen»

påfallende rolig politisk situasjon hjemme på amerikansk jord. Roth nektet for at «Indignation» var ment som en allegori over dagens situasjon, og det tror jeg ham på. Det er jo slik, med noen forbehold, at de fleste krigene USA har utkjempet har funnet sted uten de voldsomme protestene på 1960- og 70-tallet. Vietnam var unntaket, ikke den nye regelen.

Men hva skyldes det?

Fraværet av allmenn verneplikt? De relativt små ringvirkningene for folk flest – det vil si folk som ikke er, eller har nære slektninger i militæret? Kanskje.

ROTC, altså det amerikanske militærets rekrutteringsverktøy på universitetene, holder til også på Berkeley, og så vidt jeg kan skjønne forholder de fleste

venstreorienterte studentene seg til dem som til McDonald's og Pizza Hut. Irriterende, ja vel, men ikke lenger en ideologisk erkefiende. Verdt et demonstrasjonstog, kanskje, men ikke genuin motstand. Grunnlag for indignasjon, ikke aksjon.

Til å være et universitet med en så rik, radikal historie later Berkeley til å ha blitt dopet ned med akademisk arbeidspress og generell av-ideologisering.

For to uker siden ble en gruppe demonstranter som hadde holdt til i toppen av noen verneverdige eiketrær oppe ved idrettsarenaen endelig fjernet. De hadde vært der siden 2006, visstnok hadde de blitt den lengste sammenhengende aksjonen av sitt slag.

Kanskje demonstrerte akkurat det arven fra 1960-tallet tydeligere enn noe annet. Universitetet bygget gjerder rundt demonstrantene, vel så mye for å beskytte dem fra sinte fotballfans – trærne skulle

kappes for å bygge ut nye fasiliteter – som for å isolere og slite dem ut. Det var opptil flere rettskjennelser på plass før politiet rykket inn, og den endelige avviklingen gikk ganske så ryddig for seg.

Det påfallende med eikedemonstrasjonens siste dager var imidlertid gjennomsnittsalderen på sympatisørene nede på bakken. I toppen av trærne var aktivistene nok så unge, for det er tross alt krevende å leve som skogalver i månedsvis i strekk, men resten av gjengen var grå i håret, for å si det forsiktig. Knappt en gjennomsnittlig universitetsstudent i sikte; de må ha vært opptatt annetsteds. (Eventuelt heiet de på utbyggerne.)

Så spørres det hvordan passiviseringen vil slå ut til valget. Mens republikanerne beveger seg mot høyre i jevn krabbegang stiger indignasjonen, men til hvilken nytte?

Jan Grue,
er stipendiat i språkvitenskap

SYND: Konservative rabbinere svartelister selv ultraortodokse sangere for å synge ikke-kosher. Det hjelper ikke at tekstene er tatt ut av religiøse skrifter.

Amal Wahab
I KAIRO

Selv stjerner som Lipa Schmeltzer og andre som synger religiøse sanger, der teksten i sin helhet er tatt ut av jødernes religiøse skrifter, slipper ikke gjennom nåløyet.

– Sangerne leder folket vekk fra den rette vei, og deres musikk har en stor negativ effekt på den yngre generasjonen, uttaler Rabbi Efraim Luft til BBC.

Han er teologisk konservativ, haredi, og leder Komiteen for jødisk musikk, en ultraortodokse organisasjon i Israel.

Ikke alene

Luft har laget en liste over musikk som han mener ikke er kosher. Kosher er alt som er tillatt, ikke-kosher alt som ifølge jødisk tradisjon og skrift er synd.

Rabbi Luft får støtte fra ledende haredi-rabbinere. Musikk, band og sangere på lista vil ikke kunne synge på ultraortodokse brylluper eller opptre i ortodokse arrangementer. Det er ikke bare vestlig musikk som pop, rock, rap, jazz som svartelistes, men også moderne instrumenter.

– Jødiske band og artister må ikke bruke instrumenter som elektrisk gitar, saksofon eller bassgitar i jødisk musikk, sier Luft til BBC.

Luft foretrekker rein jødisk tradisjonell musikk og bruken av tradisjonelle jødiske instrumenter. Moderne musikk viser ifølge rabbinen mangel på respekt, leder unge mennesker på ville veier – og kan dermed føre til at familiestrukturen kollaper. Han er overbevist om at musikken de siste 25 årene gradvis har ført til en demoralisering av samfunnet.

Haredi og Halacha

Haredi-jødene, i likhet med andre ultraortodokse jøder, hevder at jødedommens skrifter viser veien for alt en gjør i livet. De mener at deres skrifter, muntlige overleveringer

FAKTA

Kosher eller ei:

- Ultraortodokse jøder lager en liste over musikk som ikke er kosher.
- Også sanger som er religiøse bannlyses, på grunn av bruk av vestlige instrumenter.
- Det bor rundt 500.000 ultraortodokse jøder i Israel, 8 prosent av befolkningen.
- De har klart å bannlyse så å si alle offentlige konserter av ultraortodokse grupper.
- De hevder at musikken demoraliserer samfunnet.
- Også ultraortodokse muslimer og kristne mener at musikk kan skade samfunnet, dersom den misbrukes. Musikken er i slike tilfeller syndig.

og religiøse praksis kan spores tilbake til Moses og Toraen han fikk av Gud på Sinai-fjellet.

De muntlige overleveringene er like sentrale som de skriftlige, og Halacha, den jødiske loven, er ifølge harediene gitt av Gud og et verktøy for å oppnå moralsk, religiøs og personlig fullkommenhet. Halachi er derfor en guide for hva man skal gjøre fra det øyeblikket man våkner til man går til sengs.

Haredi-jødene har en streng kleskode. Mennene er kjent for sine svarte dresser og sin *kappa*. De fleste har også skjegg. Kvinner går med vide skjørt, skjorter med lange armer og må dekke hodet med sjal eller parykk.

Messe uten musikk

Den koptiske presten Rowes Sobhi ved Jomfru Marias Kirke i Nasr City i Kairo sier til Klassekampen at musikk kan være syndig og villedende. Rundt ti prosent av egypterne er koptisk kristne. Sobhi reagerer på den voldsomme rytmen i for eksempel rock og metal, og ikke minst de sek-

«Sangerne leder folket vekk fra den rette vei»

RABBI EFRAIM LUFT

sualiserende tekstene og musikkvideoene.

– Kirka er helt imot slik musikk, og tar sterkt avstand fra musikkvideoer der kvinner danser halvnakne og formålet er å pirre seernes seksuelle lyster. Bibelen er helt klar på at alt som pirrer sexlysten er synd, sier han.

Men det finnes også musikk som faktisk bidro til å roe ned og fordrive onde ånder vekk fra kong Saul, hevder presten.

– Musikken er det vi gjør den til. Det avhenger av hvordan vi selv bruker den, uttaler han til Klassekampen. Presten forteller at musikken

KLEZMER: Ortodokse musikanter spiller

«ikke har noen plass i den koptiske messen», og at det i slike messer bare brukes cymbaler for «å stemme inn rytmen». Musikkens plass er utenfor messen, i sosiale sammenhenger og sang med religiøse tekster.

Arabisk musikk

Egypt har i alle år vært et sentrum for kunst, dikt og sang i Midtøsten. Her har store navn som Umm Kulthum, Abdel Halim, Farid al-Attrash, Faiza Ahmed og andre sendt sine vakre toner fra Kairo til naboland i øst og vest.

Siden 1970-tallet har stadig flere konservative religiøse forestillinger blitt importert til Egypt fra egyptiske gjestearbeidere i Golfen, bedre kjent som salafiya-islam.

For mange av salafistene er musikk *haram*, synd. Konservative skriftlærde mener at musikk er *maqrouh*, ikke-ønskelig.

Men for de fleste muslimer i Egypt er musikken viktig, og har alltid vært det. Den arabiske sangdronningen Umm Kulthums toner klinger fortsatt høyt og klart fra velbrukte radioer og stereoanlegg i kafeer rundt om i hele landet.

En ny generasjon musikere og sangere har vokst fram, og i deres jakt på å finne sin plass har mange av dem blandet inn